

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Ḳodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Devarim

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 594 [1833 oder 1834]

ז בקע

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-8969

תרגום אשכנזי

ואנדרערן פֿערנילמט איהם פֿאַר זיינעם אָנגעזיכטע. (יא) בעאַב־אַכטע אַלזאָ דאַז געבאַט, דיא געזעטצע אונד רעכטע, דיא איך דיר יעטצט צור אויס־איכונג פֿאַרשרייבע. (יג) ווען איהר דיעזע רעכטע אָנגעה־מעט, זיא בעאַבאַכטעט אונד אין אויסאיכונג ברינגט, זאָ ווירד דער ערפֿאַלג זיין, דאַס דער עוויגע דיין גאַטט אויך דען

בונד
ר ש י

ואתחנן ז

אַל־פֿניו יִשְׁלַם־לוֹ: (יא) וְשִׁמְרָתְךָ אֶת־הַמִּצְוָה וְאֶת־הַחֲקִים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אָנֹכִי מִצְוֶיךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם: פ

(יג) וְהִירָא עֵקֶב תִּשְׁמָעוּן אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה וְשִׁמְרָתָם וַעֲשִׂיתָם אֹתָם וְשָׁמַר יְהוָה

אלהיך

תרגום אונקלוס

מִבְּוֹן דְּאִינוּן עֲבָדִין קְדָמוּהִי בְּחַיְהוּן מְשַׁלְּם לְהוּן: (יא) וְחָפֵר יַת תְּפִקְדָּא וַיַּת קְיָמִיא וַיַּת דִּינִיא דִּי אָנָּא מְפַקִיד לָךְ יוֹמָא דִּין לְמַעְבְּדְּהוּן:

(יג) וַיְהִי חֶלְף דְּתַקְבְּלוּן יַת דִּינִיא הָאֵלִין וְחַפְרִין וְחַפְדִּין יַתְהוּן וַיַּמַּר יְיָ אֱלֹהֵךְ לְךָ

(יא) היום לעשותם. ולמחר לעולם הנא לטובל שנים: (יב) והיה עקב תשמעון. אס המלות קלות שאלס דס בעקביו תשמעון: ושמר ה' וגומר. ישמור לך הנתחמו: שגר

ב א ו ר

את הנרית ואת הקסד אשר נשבע לאבותיך, כי כן מדותיו של הקב"ה, שומר בריתו וחסדו לדור אחרון, שימלא ראוי לכך:

(יב) והיה עקב, כמו לעולם עקב, שגר באחרונה, (הראב"ע), ולזה הסכים הרמב"ן ואמר והמפרשים אמרו כי טעם עקב שגר באחרית, וכן בשמרס עקב רב (תהלים י"ט י"ג), ואמר והי' אחרית תשמעון המשפטים ותשמרו אותם שימרו השם לך הנרית והחסד וזהבך, ונכון הוא כי יקראו בלשון הקודש תחלת כל דבר בלשון ראש כענין ראש דברך אמת, וכן גדול הדור ראש העם, והדבר המשובח, ראש בשמים; וכן יקרא אחרית כל דבר עקב, כי הלאון יתפוס דמיונו באדם, והראש תחלה והעקב בו אחרית וסוף, ואנקלוס תרגם עקב חלף, כמו חלף עבודתם (במדבר י"ח כ"א), עשאו לשון סבוב, נגזר מן והי' העקוב למישור (ישעי' מ' ד'), הדרך המעוקל ההולך סביב סביב, יאמר והי' סבת שמענס המשפטים ועשותכם אותם, שישמור השם לכם בריתו, ודומה לזה בגלל הדבר הזה בסבתו, כ"כ הרמב"ן ז"ל. ולדעתו גם עקב הרגל מן הענין ההוא, בעבור היותו מעוגל, כמו שיקרא אמלע היד כף, בשביל דמיונו עם כפות זהב, ולזה מתורגם בל"א (ערפֿאַלג), שהוא המסובב הנא באחרונה:

אשר

ה מ ע ר

ו (יב) ושמר ה' לשון רש"י: "ישמור לך הנתחמו" ע"כ. אין כוונתו כאשר הבינוהו מבאריו להורות שהי"ו סימן להסך, כי מי לא ידע זאת? אך דבריו נמשכים למעלה שבאר כי והי' עקב פירושו אס תשמעון אף מלות קלות; וא"כ הוראת הוי"ו אך כמשמעו לחבר ולהסך יען עם הוי"ו ההיפוך יש גם מלד הוראת הקשור, (כאשר בארנו בספרנו תל"ע), ולא כדעת המפרשים שאמרו שעקב הוא המסובב באחרונה, ויהי' הוי"ו במקום כי (דטס) וכמו שתרגם הרב המתרגם אשכנזי.

אֲלֹהֶיךָ לְךָ אֶת-הַבְּרִית וְאֶת-
הַחֶסֶד אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם׃
(יג) וְאַהֲבָה וּבְרִכָּה וְהַרְבָּה וּבְרִכָּה
פְּרִי-בִטְנֶךָ וּפְרִי-אֲדָמָתְךָ דְגָנְךָ
וְתִירְשֶׁךָ וְיִצְהָרְךָ שְׁגַר-אֶלְפִיךָ
וְעִשְׂתָּרֶת צֹאנֶךָ עַל הָאֲדָמָה
אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְתַת לְךָ׃
(יד) בָּרוּךְ תְּהִיָּה מְכַל-הָעַמִּים
לֹא-יִהְיֶה בְּךָ עֶקֶר וְעַקְרָה
וּבְבִהְמֹתֶיךָ׃ (טו) וְהִסִּיר יְהוָה מִמֶּנִּי
כָּל-חֲלִי וְכָל-מְדוּי מִצָּרִים
הָרָעִים אֲשֶׁר יִדְעַתְּ לֹא יִשְׁיִמֶם בְּךָ

ונחנם

תרגום אשכנזי מג

כונד אונד דיא גנאדע האלמען
ווירד, דיא ער דיינען עלטערן
צוגעשווארען; (יג) ער ווירד
דיך ליעבען, זעענגען אונד
פערמעהרען, ער ווירד אויף
דעם ערדרייכע, דאז ער דיר
אינצוגעבען דיינען עלטערן צו-
געשווארען, דיא פריכטע דיי-
נעם לייבעס אונד דיינעם פעל-
דעם, דיין געטריידע, דיינען
מאסט אונד דיין אהל וויא אויך
דיינע רינדצוכט אונד העער-
דען קליינעם פיעהעס זעענגען.
(יד) דוא ווירסט דיא געזעג-
נעטעסטע אונטער אללען נא-
ציאנען זיין; עס ווירד אונטער
דיר קיין אונפֿרוכטבארער
אדער אונפֿרוכטבארע זיין,
אויך ניכט אונטער דיינעם פֿיע-
הע; (טו) אללע קראנקהייט
ווירד דער עוויגע פֿאן דיר אב-
ווערען, אונד דיא באַזען זייכען פֿאן מצרים, דיא אייך בעקאנט זינד, דיר ניכט אויפֿ-
לע

ר ש י

(יג) שגר אלפיך. ולדי בקרך שהנקה
משגרת ממעיה: ועשתרות לאנך. מנחס
פירש אבירי בשן (תהלים כ"ב) מבחר הלאן
כמו עשתרות קרנים (בראשית י"ד) לשון
חזק ואונקלוס תרגם ועדרי ענך ורבותיו
אמרו למה נקרא שם עשתרות שמעשרות
את בעליהן: (יד) עקר. שאינו מוליד:
כי

תרגום אונקלוס

לך יח קמא ויח חסדא די קניים לאבקהך:
(יג) וירחמינך ויברכינך ויסגינך ויברך ולדא
דמעך ואבא דארעך עבדך וחמרך ומשחך
דקרי תורך ועדדי ענך על ארעא די קניים
לאבקהך למתן לך: (יד) ברין תהי מקל
עממיא לא יהוי בך עקר ועקרא ובבעירך:

(טו) ויעדי יי מנך קל מרעין וכל מכתשי מצראי בישיא די ידעת לא ישינון בך
ויחנינון

ב א ו ר

אשר נשבע לאבחיך, לתת לזרעם אשר ילכו בדרכיהם: (יג) ואהבך וברכך והרבה, כי
מסוגלת האוהב לשמח בשמחת הנאהב ולהטיב לו כפי יכלתו. וברכך והרכך כלל, לכן מועמד
באמת, וברך פרי בטןך וגו' פרט: אלפיך, כמו אלופינו מסובלים (תהלים קמ"ד י"ד), ושגר
מלשון שלוח, והשעור ולדי בקרך, שהנקה משגרת ממעיה: ועשתרה צאנך, אמרו שהם
נקבות הלאן, ואמרו ר"ל למה נקראו שמן עשתרות, שמעשרות את בעליהן, שמוכר המלב
והלמר והטלחי, והללמים העשווי' על לורתן נקראו גם כן עשתרות על שמן: (טו) והסיר ה'
ממך כל חלי, חולי הנהוג לבוא בעולם: וכל מדוי מצרים הרעים, הוא מולי סון מן המנהג:
ישימם

וּנְתַנֶּם בְּכָל־שָׁנָאִיקָ: (טז) וְאֶכְלֶתָּ
 אֶת־כָּל־הָעַמִּים אֲשֶׁר יְהוּה
 אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לֹא־תַחֲוֹס עֵינֶיךָ
 עֲלֵיהֶם וְלֹא תַעֲבֹד אֶת־אֱלֹהֵיהֶם
 כִּי־מוֹקֵשׁ הוּא לְךָ: ס (יז) כִּי
 תֹאמַר בְּלִבְּךָ רַבִּים הַגּוֹיִם
 הָאֵלֶּה מִמֶּנִּי אֵיכָה אוֹכֵל
 לְהוֹרִישָׁם: (יח) לֹא תִירָא מֵהֶם
 זְכוֹר תִּזְכֹּר אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה יְהוּה
 אֱלֹהֶיךָ לְפָרְעָה וּלְכָל־מִצְרַיִם:
 (יט) הַמַּסֶּה הַגְּדֹלָת אֲשֶׁר־רָאוּ
 עֵינֶיךָ וְהָאֲתֹת וְהַמִּפְתִּים וְהַיָּד
 הַחֹזְקָה וְהַזְרַע הַנְּטוּיָה אֲשֶׁר

לעגון, וְאָנְדֶרְעוּ אוּיָ דִינֵע
 פִּינִדֵע קָמְמֵעוּ לֹא־סֵעוּ.
 (טז) אוּיִפְרִיבֵעוּ זְאָל־סֵט דוּא
 אַל־לֵע פֶּעֶלְקֶע, דִּיא דֶּער עוּוִי=
 גֵּע דִּיין גָּמֵט דִּיר־גֵּעֵעוּ ווִירֵד;
 דוּא מוּסֵט אִיהֶרֶעֶר נִיכְט שְׂאָ=
 נֵעוּ, דָּאָס דוּא נִיכְט אִיהֶרֶעֶן
 גָּמֵטֶעֶרן דִּיעֵנֶעסֵט, דֶּען דִּיעֵ=
 זֵעס ווִירֵדֵע אִיין פֶּאַל־שֵׁטֶרִיק
 פִּיר דִּיך זִיין. (יז) דוּא ווִירֵסֵט
 פִּיעֶל־לִיכְט אִין דִּינֵעסֵע הֶעֶרֶצֵען
 שְׁפֶרֶעֶכְעֵן: דִּיעוּע פֶּעֶלְקֶער
 זִנד גֶרֶעסֶער אַלס אִיך, ווִיא
 קָאן אִיך זִיא אוּיס־טֵרִיבֵעוּ?
 (יח) פִּיר־כְּטֵע דִּיך אַבֶּער נִיכְט
 פֶּאַר אִיהֶנֶען! כֶּעֶדֶנְקֵע נוֹר,
 וואָס דֶּער עוּוִיגֵע דִּיין גָּמֵט אָן
 פֶּרֶעָה אוֹנֵד גָּאָנְץ מִצְרַיִם אוּיס־
 גֶּעֵאִיכְטֵהָט, (יט) דִּיא גֶרָאָ=
 סֵעוּ פֶּעֶרֶז־כּוּנְגֵעוּ, דִּיא דִּינֵע
 אוּיגֵעוּ גֶעזֶעהֶען הָאָכֵען, דִּיא

צִיכְעֵן אוֹנֵד וואָנֵדֶער, דִּיא שְׁטָאָרְקֵע הָאָנֵד אוֹנֵד דֶּען אוּיס־גֶּעֶשְׁטֶרֶעֶקֶטֶען אָרם, מִט
 וועל-

תרגום ואונקלוס

וַיִּתְנִינוּן בְּכָל סְנָאָךְ: (טז) וְהִגְמַר יַח פֶּל
 עֲמִמְיָא־ דִּי יִי אֱלֹהֶךָ יְהִי לְךָ לֹא תַחֲוֹס
 עֵינֶךָ עֲלֵיהוֹן וְלֹא תִפְלַח יַח טַעוּתֵהוֹן אֲרִי
 לְתַקְלָא יְהוֹן לְךָ: (יז) דִּלְמָא תִימַר בְּלִבְּךָ
 סְגִי־אִין עֲמִמְיָא הָאֱלִין מִנִּי אֶכְדִּין אֵיכּוּל
 לְתַרְכּוּתֵהוֹן: (יח) לֹא תִדְחַל מִגְּהוֹן מְדַפֵּר
 תִּדְפֵּר יַח דִּי עֲבַד יִי אֱלֹהֶךָ לְפָרְעָה וּלְכָל
 מִצְרַיִם: (יט) נִסִּין רַבְרַבִּין דִּי חֹזָאָה עֵינֶךָ וְאִתִּיא וּמוֹפְתִיא וְיִדָּא תְּקִיפָא וְדַרְעָא

ר ש י
 (יז) כִּי תֹאמַר בְּלִבְּךָ . עַל כִּרְחֵךְ לִטוֹן
 דִּלְמָא הוּא שְׂמָא תֹאמַר בְּלִבְּךָ מִסְּנִי
 שֶׁהֵם רַבִּים לֹא אוֹכֵל לְהוֹרִישָׁם אֵל תֹּאמַר
 כִּן לֹא תִירָא מֵהֶם וְלֹא יִתְנֶן לְפָרְעוֹ כֹּחַת
 מִשָּׂאֵר לְשׁוֹנוֹת שֶׁל כִּי שִׁפּוֹל עֲלָיו שׁוֹב לֹא
 תִירָא מֵהֶם: (יט) הַמַּסֶּה . נִסְיוֹנוֹת:
 הַאֲתוֹת . כְּגוֹן וַיְהִי לְנַחַשׁ וְהָיוּ לְדָם בִּיבֵשֶׁת:
 וְהַמּוֹפְתִי . הַמְּכַוֵּה הַמּוֹפְלְאוֹת: וְהַיָּד הַחֹזְקָה .
 זֶה הַדְּבָר: וְהַזְרַע הַנְּטוּי . זֶה הַמַּרְבֵּשׁ שֶׁל
 מִכְּ

מרמא

ב א ו ר

ישימם, בְּקִמְ"ץ הַמ"ס תַּחַת לִירִי. (טז) וְאֶכְלָתָּ אַח כָּל הָעַמִּים, הוֹשָׁאֵל שֶׁס אֲכִילָה לְכַלּוֹן
 הַשְּׁנוּא, לְפִי שֶׁהָאוֹכֵל מְכַלֵּה הַמֵּאֲכָל בְּרַעְיוֹן גּוֹפְנִי, וְהַשְּׁנוּא מְכַלֵּה הַשְּׁנוּא בְּרַעְיוֹן נִפְשִׁי: כִּי
 מוֹקֵשׁ הוּא, כָּל אֶחָד מֵאֱלֹהֵיהֶם. (הַרְאֵנִי ע.) . וַיִּתְנֶן שֶׁהוּא מוֹסֵב עַל הַפֶּעַל, לֹא תַחֲוֹס וְגו'
 וְלֹא תַעֲבֹד, לְפִי שֶׁהַדְּבָר הַזֶּה, כְּלוֹמַר הַחֲמֵלָה עֲלֵיהֶם הוּא לְךָ לְמוֹקֵשׁ, וְכֵן מִתּוֹרַגְס בְּל"א:
 (יז) כִּי תֹאמַר, לִטוֹן דִּלְמָא הוּא שְׂמָא תֹאמַר. (רש"י): (יט) אֲשֶׁר הוֹצִיאָךְ, כְּמוֹ אֲשֶׁר נָה
 הוֹלִיאָךְ

הוֹצֵאָהּ יְהוָה אֱלֹהֶיהָ כִּן-יַעֲשֶׂה
 יְהוָה אֱלֹהֶיהָ לְכָל-הַעַמִּים אֲשֶׁר-
 אַתָּה יֵרָא מִפְּנֵיהֶם: (כ) וְגַם אֶת-
 הַצִּרְעָה יִשְׁלַח יְהוָה אֱלֹהֶיהָ בָּם
 עַד-אֲבֹד הַנְּשֹׂאֲרִים וְהַנְּסֹתָרִים
 מִפְּנֵיהָ: (כא) לֹא תַעֲרִץ מִפְּנֵיהֶם
 כִּי-יְהוָה אֱלֹהֶיהָ בְּקִרְבָּהּ אֵל גָּדוֹל
 וְנוֹרָא: (כב) וְנִשְׁלַח יְהוָה אֱלֹהֶיהָ
 אֶת-הַגְּזִיזִים הַיָּאֵל מִפְּנֵיהָ מֵעַתָּה
 מֵעַתָּה לֹא תוּכַל כִּלְתֶם מֵהַר פֶּן-
 תִּרְבֶּה עָלֶיךָ תִּית הַשְּׂדֵדָה:

ונתנם

הרגום אשכנזי מד

וועלכעם דער עוויגע דיין גאטט
 דיך הערויס געפיהרט האט.
 עכען אלזא ווירד דער עוויגע
 דיין גאטט אללען פעלקערן
 טהון, פאר דענען דוא דיך
 פירכטעסט. (כ) ער, דער
 עוויגע דיין גאטט, ווירד אויך
 איין פערצעהרעדעס איבעל
 (איינע ארט גיפטיגעס אונגע-
 ציעפער) אונטער זיא שיקען,
 דאס אויך דיא אומקאמען,
 דיא נאך איבריג זינד אונד זיך
 פאר דיר פערבארגען האבען.
 (כא) לאס דיר פאר איהנען
 ניכט באנגע ווערדען, דען דער
 עוויגע דיין גאטט איזט אונטער
 דיר, איין גראסער אונד פורכט-
 בארער גאטט. (כב) נאך אונד

נאך ווירד דער עוויגע דיין גאטט ריעזע פעלקער פערשייכען; צו שנעלל קאנסט דיא
 זיא ניכט אויפרייבען, זאנסט קענטען דיא ווילדען טהיערע זיך ווידער דיך פערמעהרען.
 דער

ר ש י

הרגום אונקלוס

מכת בכורו: (כ) הלרעה. מין שרן העוף
 שהיתה זורקת בהם מרה ומסרסתן ומסמא
 את עיניהם בכל מקום שהיו נסתרין שם:
 (כב) מן תרבה עליך חית השדה. והלא אם

מִרְמָמָא דִּי אַפְקֵה יִי אֱלֹהֶךָ בִּן יַעֲבִיד יִי
 אֱלֹהֶךָ לְכָל עַמְמֵי דִּי אַתְּ דְּחִיל מִן קְדָמֵיהוֹן:
 (ג) וְאִף יַח עֲרַעִיתָא יִגְרִי יִי אֱלֹהֶךָ בְּהוֹן

עד הייבדון דאישתארו ודאטמרו מן קדמך: (כא) לא תחבר מן קדמיהון ארי יי אלהך
 שקינחיה בינה אלהא רבא ודחילא: (כב) ויתרף יי אלהך יח עממיא דהאלין מן
 קדמך ועיר ועיר לא תיכול לשיצויהון בפריע דלמא חסגי עלך חיות ברא:

ב א ו ר

הוליאך: (כ) הצרעה, חולי בגוף ומגזרת לרעת, (הראב"ע), ואולם לא מלאנו סיפול על מכה
 או חולי לשון אולם שאמר בכל מקום על בעל חי, לכן נראה שהוא מין שרן העוף כמו שאמרו
 (סוטה ל"ו). (כא) הערץ, פעל עומד, ענינו השכר והחתת. (כב) ונישל, כמו כי ישל ויתך

ה מ ע מ ר

(כ) אח הצרעה, תרגם הרמב"ם מן: "ויין פערלעהרעדעס איבען, איינע חרט גיפטיגעס חונגעליפער"
 ע"כ, (ובשמו' כ"ג כ"ח), תרגם המלה הזאת בשם (הקרניסמע), ואולי יען שם נאמר אך וגרשה (ולזה בא
 ושלמתי בקל) הועתק הקרניסמע שהוא מן השרצים המזיקי' לאדם אך לא ממיתם, כי רק אך על עדת
 לורעים (איינען גחלען טווערן) אמרו כי יש ביכולתם להמית גם סוס (עיינ פונקעם כחטור חונד
 קונסטלעקטיקון 1. בחכר ערך הקרניסמע); אבל כאן שאמר עד אבוד הנשארים (ולכן בא אשליח בפי'על)
 תרגם באופן אחר; אולם בבאור שם לא משמע כן ע"ש, ומה שיש להעיר על הרב המבאר שאמר כי ל'
 אש יאמר אך על ב"ח, עיין בפתרון המלות לידידי מהר"ם לאנדוי (כא) לא הערוץ, המשך
 הפסוקים

(כג) ונתתם יהוה אלהיך לפניך
 והמם מהומה גדלה עד השמים:
 (כד) ונתן מלכיהם בידך והאבדת
 את שמם מתחת השמים לא
 יתיצב איש בפניך עד השמדך
 אתם: (כה) פסילי אלהיהם
 תשרפון באש לא תחמד כסף
 וזהב עליהם ולקחת לך פן

(כג) דער עוויגע דיין גאטט
 ווירד דיר זיא אבער פרייז גע=
 בען, אונד איינע גראסע בע=
 שטירצונג אונטער זיא שיקען,
 ביז זיא פעלליג אויפגעריעבען
 זינד. (כד) איהרע קעניגע ווירד
 ער דיר אין דיא הענדע געבען,
 אונד דוא ווירסט איהרען נא=
 מען אונטער דעם היממעל
 פערטילגען, ניעמאנד ווירד
 דיר ווידערשטאנד טהון קענ=
 נען, ביזדוא זיא פעלליג אויס=
 געראטטעט האסט. (כה) דיא

שניטצבילדער איהרער גאטטער מיסט איהר פערברענגען; לאס דיך דעם גאלדעם
 אונד זילבערס דארצן ניכט געליסטען, עם פיר דיך צו בעהאלטען, עם קענטע דיין
 אונד

תרגום אונקלוס

ר ש י

(כג) וימסרינו יי אלהך קדמך וישגישינו
 שיגוש רב עד דישתיצון: (כד) וימסר מלכיהון
 בידך ותוביד ית שמתן מתחורת שמניא
 לא יתעמד איגש קדמך עד דתשישי יתהון:
 (כה) צלמי טעותהון תוקדון בנורה לא
 תחמיד פספא ודהבא די עליהון ותסב לך

עושיך רכזו של מקום אין מתיראין מן המים
 שנאמר וחית השדה השלמה לך (איוב ה')
 חלא גלוי היה לפניו שעתידין לחטוא:
 (כג) והמס - נקוד קמץ כולו לפי שאין
 מ"ם אחרונה מן היסוד והרי הוא כמו
 והם אותם אבל והמס גלגל עגלתו (ישעיה
 כ"ח) כולו יסוד - לפיכך חליו קמץ וחליו
 פתח כשאר פעל של שלש אותיות:
 כל

דלמא

ב א ו ר

(דברים כ"ח מ'), ענינו הפרוד והתליזה מן המחזור. (כג) והמם, נקד קמץ כולו, לפי שאין
 מ"ם האחרונה מן היסוד (השורש), והרי הוא כמו והם אותם, אבל והמס גלגל עגלתו (ישעיה
 כ"ח כ"ח), כלו יסוד, לפיכך חליו קמץ וחליו פתח כשאר פעל של שלש אותיות, (כ"ז י'), וכ"כ
 הרד"ק שמעטו הימם, ומ"ם האחרון סימן הרבים, והרש"ם נלמן להכניסו עם הכפולים,
 ואין דבריו נחלים: (כד) השמדך, שם הפעל ואם הוא בחיך, ויתכן היות כמוהו השאיר לו שריד
 (והוא כמו השמר השאר, ואינו עבר ליחיד מבנין הפעול), והעד אותם שהוא הפעול (ובהכרח יהי' קף
 השמויך כנוי הפועל, והשמיד שם הפעל או מקור). הראש"ע: (כה) עליהם, אשר עליהם: ולקחת
 לך

ה מ ע מ ר

הפסוקי' האה לדעתי כך הוא: א תערץ מפניה' וגו', ואם גם אך מעט מעט ישל' הגויים האלה (כי
 לא תוכל וגו' עד סוף השדה והוא מאמר מוסגר), בכל זאת יתנס' ה' לפניך וגו'. ויתורגם (אונד ווען
 אויך דער עוויגע נור כנך אונד כנך א. ז. ו, אף ווירד ער זיא דענכאך דיר פרייז געבען א. ז. ו):
 ולא

ע ק כ ז ח

תִּקְשׁ בּוֹ כִּי תוֹעֵבֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ
הוּא: (כו) וְלֹא תִבֵּיא תוֹעֵבָה
אֶל-בֵּיתְךָ וְהָיִיתָ חָרֵם כְּמֹהוּ
שֶׁקֶץ וְתִשְׁקָצְנוּ וְתֵעִבוּ וְתִתְעַבְּנוּ
כִּי-חָרֵם הוּא: פ

ח (א) כָּל-הַמִּצְוָה אֲשֶׁר אָנֹכִי
מִצְוֶה הַיּוֹם תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת
לְמַעַן תִּחְיוּן וּרְבִיתֶם וּבֵאתֶם
וּרְשַׁתֶּם אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-
נִשְׁבַּע יְהוָה לְאַבְתִּיכֶם: (ג) וְזָכַרְתָּ
אֶת-כָּל-הַדְּרָךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכָה
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה

במדבד

תרגום אונקלוס

וְלִמָּא תִתְקַל בֵּיה אַרְי מְרַחֵק קָדָם יִי אֱלֹהֶיךָ
הוּא: (כו) וְלֹא תַעֲיִל דְמְרַחֵק לְבֵיתְךָ
וְתַהֲי חֲרָמָא כְּמֹתֵיה שֶׁקֶצְא תִשְׁקָצְיֵנִיה וְנִחְקָא
תִרְחִקֵנִיה אַרְי חֲרָמָא הוּא:

ח (א) כָּל תִּפְקִידָתָא דִּי אָנָּא מִפְּקִיד לָךְ
יִמָּא דִּין תִּסְרוּן לְמַעַבְד בְּדִיל
דְתִיחִיון וְתִסְגִּין וְתַעֲלוּן וְתִרְתּוּן יִת אַרְעָא

דִּי קִיִּים יִי לְאַבְתְּחִיון: (ג) וְתִדְבַר־יִת כָּל אֲוִרְחָא דִּי דְבַרְךָ יִי אֱלֹהֶיךָ דִּבְנ אַרְבָּעִין

ב א ו ר

לך, ותרצה לקחת לך: חוקש בו, בנסף או בזהב, וכן הוא שבסמוך: (כו) והיית חרם כמוהו,
שב על הנסף או הזהב ואינו שב על התועבה, כי היא נקבה, והכלל שאסור ליהנות מן נוי
ע"ז ומשמיה ותקרובה:

ח (א) כל המצוה, הטעם אם רציתם לשמור המצות למען תחיו זכרו את הדרך, (הראב"ע),
ואין

ה מ ע ר

(כו) ולא תביא תועבה, הנוהן שחמסר הנסמך והענין דבר תועבה; ולזה בא כמוהו ושאר
הכנויים בלשון זכר, ולכן יש בכללו גם נוי ע"ז וגם משמיה ותקרובה: וגם יונתן פ"י
בהסתר הנסמך ותרגום ורחוקיה טעויות:

תרגום אשכנזי מה

אונגליק זיין, דען עס איזט איין
גרייל פֿאַר דעם עוויגען דיין
נעם גאַטטע. (כו) ברינגע קיי-
נען גרייל אין דיין הויז,
זאָנסטען קעממט דער באַן
אויף דין, וויא ער אויף איהם
איזט; דוא מוסט אַבשייא אונד
גרייל דאָפֿאַר האַבען, דען
דער באַן רוהעט דאָרויף.

ח (א) אַללע געבאָטע, דיא
איך דיר יעטצט פֿאַר-

שרייבע מיססעט איהר בעאַב-
אַכטען, זיא אויסצואיבען,
דאָמיט איהר לעבעט, איך
פֿערמעהרעט אונד הינציעהעט
דאָז לאַנד איינצונעהמען, דאָז
דער עוויגע אייערן עלטערן צו-
געשוואָרען. (ג) דענקע און דען
וועג, דען דין דער עוויגע
יעטצט פֿיערציג יאָהרע לאַנג
אין

ר ש י

ח (א) כל המצוה - כפשוטו ומדרש אגדה
אם התחלת במצוה גמור אותה שאינה
נקראת המצוה אלא על שם הגומרה
שנאמר ואת עצמות יוסף אשר העלו בני
ישראל ממצרים קברו בשכם (יהושע ז"ד)
והלא משה לבדו נתעסק בהם להעלותם
אלא לפי שלא הספיק לגומרה וגמרה
ישראל נקראת על שם:

(ב) התשבור

דִּי קִיִּים יִי לְאַבְתְּחִיון: (ג) וְתִדְבַר־יִת כָּל אֲוִרְחָא דִּי דְבַרְךָ יִי אֱלֹהֶיךָ דִּבְנ אַרְבָּעִין